

BOGANMELDELSER

Erich Schneider: THEORIE DER PRODUKTION. 92 S. Springer 1934.

Erich Schneiders FORELÆSNINGER OVER PRODUKTIONSTEORI OG PRISPOLITIK. En kort Fremstilling i dansk Oversættelse ved R. Mølgaard Hansen. Udgivet med Støtte fra Tuborgfondet. 1934. 75 S.

Efter Indbydelse fra Lauritz Andersens Fond og Tuborgfondet holdt Privatdozent fra Universitetet i Bonn, Dr. Erich Schneider i Efteraaret 1933 paa Polyteknisk Læreanstalt en Række Forelæsninger om Produktionsteori, som sluttede med en kort Oversigt over Prispolitiken. Af disse Forelæsninger, der vakte betydelig Interesse baade blandt yngre og ældre Teknikere og blandt Økonomer, har Ingeniør Mølgaard Hansen — med Bistand af Dr. Schneider — udarbejdet et særdeles klart Referat. Desuden har Schneider selv paa Tysk udgivet en lille Bog om Produktionsteori. Bogen begrænser sig til den hidtil bedst gennemarbejdede Del af Produktionsteorien »Momentanproduktionen«, medens Virkningen af Produktionsprocessens Varighed udskydes til senere Behandling. Endvidere bebudes et andet Bind om Markedsstrategi og Prispolitik, idet ikke alene Udbudsprisen, men ogsaa omkostninger og Produktionens Organisation afhænger af, om Markedsbetingelserne nærmer sig mere eller mindre til Monopol eller Konkurrence.

Det forekommer — med visse Fortilfælde i Erindring — noget dristigt, naar Forfatteren erklærer, at man inden for det behandlede Omraade i de sidste 10 Aar er naaet til »afsluttende Resultater«, og at »næppe noget væsentligt Spørgsmaal . . . lades ubesvaret«. Til Forsvar herfor kan dog anføres, at det i den almindelige Produktionsteori drejer sig om forholdsvis simple Grundfænomener eller teknisk-økonomiske Forudsætninger, som man er ret enig om, og at det er en bestemt, begrænset Opgave at drage alle de væsentlige Konsekvenser af Forudsætningerne. Opgaven er af den Art, at den, som det sker i Schneiders Bog, kan løses ved Hjælp af ikke alt for indviklede grafiske Fremstillinger eller, mere almindeligt, ved Formler. En saadan Løsning har virkelig Værdi, idet det langt fra er lykkedes at skaffe Klarhed ved hidtidige, mere primitive Metoder. Den Forvirring, der indtil de sidste Aar har hersket m. H. t. Teorien om »det stigende Udbytte« og de praktiske Konsekvenser af denne Teori, viser tydeligt, at man har trængt til klar Deduktion. Det er dog ikke givet, at Arbejdet nu er afsluttet; der er Muligheder tilbage for at finde andre simple eller mere anvendelige Udtryk for Sammenhængen mellem de afgørende Størrelser eller, hvad der er vigtigere, Undersøgelse af de faktiske Produktionsforhold kan ændre den Vægt, man lægger paa de enkelte Forhold, og kan eventuelt tilføje hidtil oversete Synspunkter.

Produktionsteorien er trods de menneskelige Faktorer, som spiller en Rolle ved Virksomhedens Organisation, sikkert den Del af Økonomien, som egner sig bedst til eksakt, kvantitativ Behandling. At der kan komme noget praktisk værdifuldt ud heraf, har de danske Ingeniører Ivar Jantzen og Rostrup vist. Den store Udstrækning, hvori der fremkommer flere Produkter i forenet Produktion, samt Forskel i Priser m. m., da det faste Anlæg blev bygget, og senere under Driften, medfører dog, at Sagen i Reglen bliver ret kompliceret i Praksis. Saa snart man naar til Prispolitiken,

BOGANMELDELSER

Erich Schneider: THEORIE DER PRODUKTION. 92 S. Springer 1934.

Erich Schneiders FORELÆSNINGER OVER PRODUKTIONSTEORI OG PRISPOLITIK. En kort Fremstilling i dansk Oversættelse ved R. Mølgaard Hansen. Udgivet med Støtte fra Tuborgfondet. 1934. 75 S.

Efter Indbydelse fra Lauritz Andersens Fond og Tuborgfondet holdt Privatdozent fra Universitetet i Bonn, Dr. Erich Schneider i Efteraaret 1933 paa Polyteknisk Læreanstalt en Række Forelæsninger om Produktionsteori, som sluttede med en kort Oversigt over Prispolitiken. Af disse Forelæsninger, der vakte betydelig Interesse baade blandt yngre og ældre Teknikere og blandt Økonomer, har Ingeniør Mølgaard Hansen — med Bistand af Dr. Schneider — udarbejdet et særdeles klart Referat. Desuden har Schneider selv paa Tysk udgivet en lille Bog om Produktionsteori. Bogen begrænser sig til den hidtil bedst gennemarbejdede Del af Produktionsteorien »Momentanproduktionen«, medens Virkningen af Produktionsprocessens Varighed udskydes til senere Behandling. Endvidere bebudes et andet Bind om Markedsstrategi og Prispolitik, idet ikke alene Udbudsprisen, men ogsaa omkostninger og Produktionens Organisation afhænger af, om Markedsbetingelserne nærmer sig mere eller mindre til Monopol eller Konkurrence.

Det forekommer — med visse Fortilfælde i Erindring — noget dristigt, naar Forfatteren erklærer, at man inden for det behandlede Omraade i de sidste 10 Aar er naaet til »afsluttende Resultater«, og at »næppe noget væsentligt Spørgsmaal . . . lades ubesvaret«. Til Forsvar herfor kan dog anføres, at det i den almindelige Produktionsteori drejer sig om forholdsvis simple Grundfænomener eller teknisk-økonomiske Forudsætninger, som man er ret enig om, og at det er en bestemt, begrænset Opgave at drage alle de væsentlige Konsekvenser af Forudsætningerne. Opgaven er af den Art, at den, som det sker i Schneiders Bog, kan løses ved Hjælp af ikke alt for indviklede grafiske Fremstillinger eller, mere almindeligt, ved Formler. En saadan Løsning har virkelig Værdi, idet det langt fra er lykkedes at skaffe Klarhed ved hidtidige, mere primitive Metoder. Den Forvirring, der indtil de sidste Aar har hersket m. H. t. Teorien om »det stigende Udbytte« og de praktiske Konsekvenser af denne Teori, viser tydeligt, at man har trængt til klar Deduktion. Det er dog ikke givet, at Arbejdet nu er afsluttet; der er Muligheder tilbage for at finde andre simple eller mere anvendelige Udtryk for Sammenhængen mellem de afgørende Størrelser eller, hvad der er vigtigere, Undersøgelse af de faktiske Produktionsforhold kan ændre den Vægt, man lægger paa de enkelte Forhold, og kan eventuelt tilføje hidtil oversete Synspunkter.

Produktionsteorien er trods de menneskelige Faktorer, som spiller en Rolle ved Virksomhedens Organisation, sikkert den Del af Økonomien, som egner sig bedst til eksakt, kvantitativ Behandling. At der kan komme noget praktisk værdifuldt ud heraf, har de danske Ingeniører Ivar Jantzen og Rostrup vist. Den store Udstrækning, hvori der fremkommer flere Produkter i forenet Produktion, samt Forskel i Priser m. m., da det faste Anlæg blev bygget, og senere under Driften, medfører dog, at Sagen i Reglen bliver ret kompliceret i Praksis. Saa snart man naar til Prispolitiken,

bliver Forholdet vanskeligere, idet den eksakte Behandling kun kan anvendes under bestemte Forudsætninger med Hensyn til de enkelte Virksomheders Handlemaade og Forholdet mellem Virksomhederne; men disse Forudsætninger skifter i Virkeligheden paa en Maade, som der ikke kan gives eksakte Love for, baade med Tiden, Fortjenestens Niveau og mange andre Ting.

Den eksakte Behandling er i høj Grad anvendelig overfor Enkeltvirksomhedernes Problemer, hvor Ingeniørens Beregninger naturligt kan fortsætte i økonomiske Kalkyler. Det kan derfor anbefales Teknikere, der interesserer sig for Økonomi, at begynde med Produktionsteori og Prispolitik og helst foreløbig holde sig f. Eks. fra Pengeproblemerne, hvor de skiftende institutionelle Betingelser spiller saa afgørende en Rolle, og hvor man maa kende Sammensætningen af uensartede Samlebegreber som Nationalindtægt, Forbrug o. s. v. I Samfundet som Helhed kan de eksakte Metoder sikkert i Reglen kun give et abstrakt, stærkt simplificeret Billede af den kvantitative Beskaffenhed af Sammenspillet mellem de økonomiske Størrelser. Men ogsaa det kan værne mod saadanne Fejlslutninger, som ikke er til at undgaa, hvor Forholdet mellem Størrelser behandles i Ord paa en omtrentlig Maade, Fejlslutninger, som man nu skulde være i Stand til at komme ud over indenfor Produktionsteorien. Produktionsteorien er desuden gunstigt stillet, idet man her i stor Udstrækning kan finde selve Tallene og Funktionerne.

Med Hensyn til selve Indholdet af de to Arbejder skal blot fremhæves den klare Fremstilling af Forbindelsen mellem partiel Tilpasning (ved forskellig Udnyttelse af et givet Anlæg) og total Tilpasning (ved Nyanlæg med Henblik paa forskellig Produktionsomfang), som Schneider ogsaa har givet i dette Tidsskrift 1932. Da det drejer sig om et Omraade, hvor en Række Forfattere samtidig er i Gang med de samme Problemer, kan det ikke undgaaes, at Schneider, ikke alene hvor han har optaget Idéer fra Ragnar Frisch, har meget fælles med denne, hvis mimeograferede Forelæsninger »Tekniske og økonomiske Produktivitetslover« ogsaa kan anbefales interesserede. I adskillige Tilfælde er Schneiders Fremstilling mere populær og kortfattet, medens Frisch i højere Grad fordyber sig i en Række Spørgsmaal. Foruden Frisch nævner Schneider med Rette Ivar Jantzen som en, han har lært særlig meget af, og der findes som Anhang til den tyske Bog et smukt Resumé af Jantzens originale og grundlæggende Arbejde her i Tidsskriftet 1924, »Voxende Udbytte i Industrien«. Jantzens Forudsætninger om, at Udbyttet indtil et vist Punkt stiger proportionalt med de løbende Omkostninger, bliver i Schneiders mere almindelige Udformning af Produktionsteorien et specielt Tilfælde, men Spørgsmaalet er, om det ikke indenfor Industrien med meget stor Tilnærmelse er Hovedtilfældet, som man her faar i behagelig simpel Form.

Jeg skal slutte med baade over for Teknikere og Økonomer at anbefale de to Udgaver af Schneiders Produktionsteori. Den tyske indeholder den mest udførlige Drøftelse af Forudsætninger m. m. og lægger desuden Vægt paa de nøjagtige og almenyldige matematiske Beviser, som jo egentlig ikke er Økonomi og uden Skade kan overspringes af Økonomerne i saadanne Tilfælde, hvor de simplere grafiske Ræsonnementer giver fornøden Sikkerhed. Den kortere, danske Fremstilling indeholder de samme klare Hovedlinier, og desuden faar man som sagt i Tilgift et lille Indblik i Prispolitikken. Begge Udgaver er forsynet med talrige, meget anskuelige og smukt udførte Figurer.

F. Zeuthen.